СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 28. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 4. лютого, 1925. VOL. XXXIII. No. 28. Jersey City, N. J., Wednesday, February 4, 1925. THREE CENTS

Комітет палати послів виробляє новий почтовий проєкт.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — На місце почтового проєкту, предложеного й ухваленого сенатом, а відкиненого палатою послів, комітет палати послів виробляє новий проєкт, який уже сими днями предложить повній палаті.

Сей проєкт стоїть за підвисшенєм почтових оплат.

БОРА ПИТАЄТЬСЯ, КІЛЬКО ВИННА ІТАЛІЯ.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — Сенатор Бора, голова комітету сенату для заграничних справ, вислав до секретаря скарбу письмо зі запитом, які воєнні довги в Америці має Італія. Бора хотівби знати, як Італія затягнула сі довги й чи вона зробила вже яку пропозицію щодо їх сплати.

ПЕРЕД СУД ЗА ПРАВА ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — Колишній почмайстер з міста Портленда, в стейті Ореґоні, вніс до суду позов проти президента Куліджа, заперечуючи йому право усунути його з уряду без дозволу сенату. Справу розгляне суд. Питанне викликало велике зацікавленє, бо воно ще ніколи не було рішене.

УХВАЛИЛИ ВЕЛИКІ БУДІВЛІ.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — Сенат ухвалив нині будівляну програму уряду, після котрої уряд має право видати за слідуючих 6 літ суму 150 мільонів долярів на будову нових урядових будинків.

СЕНАТОВІ ПРОВІДНИКИ ОБМЕЖУЮТЬ ПРОГРАМУ.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — З огляду на те, що до закінчення сесії конгресу лишилося всего місяць, провідники сенату зійшлися на наради, щоби постановити, які закони проєкти брати під обради, а які усунути. Ухвалено застановлятися над девятьма законами; перший з них відноситься до німецького торговельного договору; другий до зелізниць; один до обмеження нових проєктів про обмеження конституції. Замітно, що пропущено проєкти про допомоги для фармерів.

СВАРИЛИСЯ, АЛЕ ПОТВЕРДИЛИ.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — Сенатовий комітет для потвердження номінацій рішив затвердити іменованне дотеперішного міністра судівництва Стовна членом Найвисшого Суду Злучених Держав.

Проти сього іменовання піднеслася була своєго часу буря за те, що Стовн хотів почина ти процес проти сенатора Гвілера.

ПІДДЕРЖУЮТЬ ВИБІР СЕНАТОРА МЕЙФІЛДА.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — Виборчий комітет сенату, що розбирав закиди безправности вибору сенатора Мейфілда, остаточно прийшов до переконання, що закиди проти законности вибору не мають стійкости.

Сенаторови закидували, що він мав вживати до свого вибору за богато гроша та що його політичні приятелі добули йому вибір перекупствами.

ЗА ГОЛОД У ІРЛЯНДІЇ.

ВАШИНГТОН, 2. лютого. — Професор Смиді, представник айриської держави перед американським урядом, подав до публичного відома телеграму, яку він одержав від айриського уряду в Даблині, а в котрій пишеться, що вістки про голод у Ірляндії сильно пересаджені, однак положенне в західній части краю справді поважне, хоча не можна його порівнювати з голодом з 1847 року, коли не зародили були картофлі.

ПРОТИ ЗАКОНА ПРО ДІТОЧУ ПРАЦЮ.

ДОВЕР, Делавер, 2. лютого. — Стейтова леґіслятура сього стейту відкинула проект поправки американської конституції так, щоби федеральний конгрес мав право ухвалювати закони про діточу працю.

ЗБИРАЮТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА.

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Тут утворено нині спеціяльну організацію, яка має на ціли боротьбу проти закона Волстеда.

На перших зборах організації явилося трех конгресменів з промовами проти прогибіції. Нова організація ще не придумала своєї постійної назви. Вона має стояти в порозумінню з дотеперішною антипрогибіційною організацією, що зветься Товариство Для Боротьби проти Прогибіційної Поправки.

ДОВЕЗЛИ ЛІКИ ДО СТОЛИЦІ АЛЯСКИ.

НОВМ, Аляска, 2. лютого. — Наладовані протидифтеричними ліками собачі санки наспіли нарешті нині сполудня коло 5 години до Новму.

Лікарі зараз оглянули протидифтеричні зразки й переконалися, що вони замерзли. Декотрі з них сумніваються, чи вони будуть добрі, як їх відморозиться.

Санки переїхали дорогу 650 миль за 127 годин. Звичайно на перебутте сеї дороги запряженим в собаки санками бере 9 днів.

ЖІНКА-ГУБЕРНАТОР ПІДПИСУЄ ПЕРШИЙ ЗАКОН.

Остин, Текес, 2. лютого. — Міріем Федрґасон, перша жінка губернатор американського стейту підписала нині перший закон, ухвалений стейтовою леґіслятурою. Сей закон постановляє, що властителям сталевих шин на стейтових зелізницях має бути не стейт, а зелізниця.

ДІСТАВ КАРУ НАЛОЖИВ КАПЕЛЮХ І ВИЙШОВ ЗІ СУДУ.

Ню Йорк, 2. лютого. — У федеральнім суді суджено нині за обманьства якогось Віліема Касинса. Обвалований признався до вини і суд його засудив на 3 до 7 літ вязниці. В тій хвили на коритари почався якийсь крик, і всі звернули туди свою увагу. Коли шум успокоївся, судові сторожі і судя побачили, що засудженця нема підчас замішання він видно звичайнісінько собі заложив капелюх на голову і вийшов зі салі розправ. Поліція догадується, ща замішанне на коритари счинили товариші засудженого.

АМЕРИКАНСЬКІ БАНДИТИ В МЕКСИКУ

Мексико, 2. лютого. — Мексиканський суд потягнув до відповідальности за рабунок трох Американців, які мали ограбити платничого одної нафтової компанії на 15.000 дол.

РОЗМІРИ ПАЧКАРСТВА ГОРІВКИ.

Вашингтон 2. лютого. — Після звіту, предложеного конгресови департаментом судівництва, пачкованием горівки та вина в Америку займається тепер 332 чужинецькі кораблі. З того числа 307 кораблів плаває під анґлійським прапором, решта під прапорами других держав. За послідний рік уряд Злучених Держав захопив 16 кораблів. Як каже уряд, в один час трафилося таке, що при березі стояло разом на котвиці 63 пачкарські кораблі.

СМЕРТЬ ЛЮДИНИ БЕЗ НЕРВІВ.

На днях помер в одному з віденських шпиталів Отто Бадер, славний, як людина без нервів". Прожиший в житті ріжні фази долі і недолі від проповідника й великого купця в Америці до ставного напінчата, опинився нарешті Отто Бадер на становищі „артиста" в одному з шатер Пратеру, де стоячи на постументі удавав зі себе воскову статую. В своїй спеціяльности довів до того, що міг держатися в одній позиції 10 до 30 мінут без найменшого дрогнення хоч би повіками. Що звернуло на нього увагу імпресарів світа.

БОРОТЬБА ЗА СИНІ ЗАКОНИ

Олбані, Ню Йорк, 2. лютого. — „Ліґа для боротьби проти синіх законів" старається о непереслухане перед стейтовою леґіслятурою в справі нових проєктів заведення острих проєктів про примусове святкованне неділі.

МОБІЛІЗАЦІЯ МОСКОВСЬКИХ МОНАРХІСТІВ.

Комунікують із Данціґа, що проживаючі там бувші старшини 6. армії ген. Врангля отримали від представника всеросійськаво імператора Кирила наказ виїхати до Болґарії і зголоситися у штабі назначеної армії. Ця вістка покривається вже з поданими в нас відомостями про організування нової збройної реакційної сили з недобитків Денікінщини і Врангівщини.

В. ПАНЕЙКО УСТУПИВ З ДІЛА?

З Відня пишуть нам, що в половині січня с. р., др. Василь Панейко уступив уже зі становища начального редактора львівського Діла.

Причиною було невдоволенне української галицької публики з його крайно ворожих виступів проти російської совєтської влади взагалі, а на Україні зокрема.

Українська громада в Галичині а спеціяльно у Львові, як пишуть вважає, що український газеті не слід так крайно неґативно і ворожо ставитись до совєтської влади, ні, як ся ставиться ворожо до Польщі, бо сим помагається до присмирювання протипольського настрою серед українського громадянства.

Противники політики дра. Панейка, як пишуть, пояснювали своє становище так: Проти Польщі не вільно писати, а як напишеться, то прокуратор сконфіскує. Проти большевиків під польською окупацією вільно писати і ми пишемо. З того виходить таке враження, що ми ставимося крайно ворожо до совєтської Росії. Польщу лишаємо на боці, себто, що Польща менший ворог від Росії. Се може бути неоправдане враження, бо воно виходить із заборони свободи слова під Польщею, але воно є, і з тим фактом треба числитись, а також треба числитись і тим фактом, що українська публика в Галичині противиться такому настроєви і радше буде його поборювати, аніж ним перейматись.

РОМАНТИЧНА ІСТОРІЯ.

Редактор варшавського двотижневика „Пшеґльонд Політични" Вацлав Грабінський убив свою 30 літнюприятельку Ізабелю Ґантіву вистрілом з револьвера. Грабінського, який в першій хвилі не признався до злочину арештовано.

ВІДКОПАНО НАЙСТАРШУ ХРИСТІЯНСЬКУ ЦЕРКОВ.

У Музею пенсільванійського університету в Філадельфії під пору можна оглядати мозаїку з кусні різьби з одної з найстарійниших святинь християнства. Се є висдід кількалітної праці дра. Л. Фішера, який переводив розкопи на місці старинного міста Бейзон, побудованого, як раз в цім місци де Ісус приняв хрещення із рук І. Хрестителя. Це місто в клясичнім періоді називалося Скитополіс і було одним з головних міст Палестинии, населенним переважно Єрусалим. Після всякої правдоподібности християнська віра дуже скоро і сильно розвинулася в цім місті вже прикінці другого століття. Коли скінчилося переслідування Діоклеціяна, Христіяньство стало пануючою вірою в місті. Значінне міста в христіянськім світі в сі часи мусіло бути незвичайно велике, позаяк в 318 р. епископ Портофілює з рамени місцевої громади бере участь в Палестинськім соборі в Ніцеї.

По середині міста находився скалистий горбок, де в часі грецької і римської окупації стояли величаві святині поганських богів. Та за часів епископа Патрофіля христіяньство в місті вже було так сильне, що закуплено цілий горб збурено всі поганські святині а на їх місце поставлено величаву християнську церков. Вона була в формі правильної римської базиліки. В середині церкви зараз на північ від головного вівтаря найдено порожний гробівець, побудований з цегли покритий сірим тинком. Гробівець найдено зовсім порожний; в нім правдоподібно було поховане тіло епископа Патрфіля, що мусів померти перед самим скінченєм будови.

Коли в 365 році почалося поновне переслідуванне христіян за часів імператора Юліяна, розбішена товпа напала на сю святиню, знищила і спалила її кости епископа Патрофіля порозкидала забираючи тільки його череп, з якого зроблено лямпу. Знищенне святині пожаром було ціковите. Мармори і мозаїкові помости потріскалися і покрушилися цілковито наслідком горяча, грубо золочені присілки попукали і поломалися. По шіснайцяти століттях допрева сі кусні віднайдено і дещо із сего привезено до филаделфійського музею.

НАДТО ДОБРЕ ЖИВЕТЬСЯ.

35-літня вдова Франціщка Дишковська кинулася з другого поверха будинку при ул. королевої Ядвіґи ч. 4. у Львові комінь головою на камяне подвіря. Перевезена ще живою до шпиталя, нещаслива жінка подала перед смертю, як причину самовбійства матеріяльну нужду, яка довела її нерви до такого стану, що вона не вспіла була доаще боротися. Сиротою залишилась одна мала дитина.

Большевики признають помилуванне своїм політичним противникам.

РОСТІВ, НАД ДОНОМ, Донщина, Україна, 2. лютого. — Вчера виголосив тут промову на зїзді совєтів північного Кавказу російський премієр Риков.

Він заявив, що його уряд рішив дати помилуванне (амнестію) всім, хто підчас домашніх воєн брав участь у боротьбі по стороні Врангеля, Денікіна й інших, або хто загалом брав якунебудь участь в проти-революційних рухах.

Совєтський уряд, казав він, увільнить теж усіх, що брали участь в боротьбі проти совєтської влади, а вернулись до Росії. І також, казав, признасть їм виборні права.

Се, як кажуть, найбільша уступка большевиків для їх противників. Вони признають політичні свободи десяткам тисяч своїх противників, що досі були позбавлені тих свобід.

АНҐЛІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ДОВГІВ.

ЛОНДОН, 2. лютого. — Анґлійське правительство хоче тепер натиснути на Анґлію, щоби умовилась про віддачу її воєнних довгів і зачали віддавати.

Анґлія предкладає, щоби скликано в тій справі спеціяльну анґлійсько-французьку конференцію, яка вирішила би справу довгів. Вона хоче, щоби вирішенне оперто на пляні Доса а саме, щоби Франція, усталивши суму, згодилася платити ратами з того, що діставати-ме від Німеччини на основі пляну Доса, а кромі того домагається запоруки на випадок, якби Франція перестала платити.

ДУМЕРҐ ДОКОРЯЄ АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ, 2. лютого. — Президент Франції Гастон Думерґ говорив на зібранню товариства журналістів і сказав, що Франція домагається передівсім забезпечення. Поки вона сього не дістане, вона мусить, на його думку, держати велику армію.

Він докоряв, що того не Франція винна, що вона не має забезпечення.

(Се він натякав на тайну умову Вилсона з Клемансом про забезпечення Франції перед нападом другої держави, себто Німеччини, про яку сенат у Вашинґтоні навіть не хотів чути).

ЕРРІО СЕБЕ ХВАЛИТЬ.

ПАРИЖ, 2. лютого. — На зібранню в салі Трокадеро у справі побудовання „памятника мира" промовляв премієр Ерріо, котрий сказав, що правительство Франції за його премієрства зробило дуже богато для мира, бо приняло мировим способом в Лондоні плян Доса і в Женеві плян Бенеша.

ФРАНЦІЯ ЗРИВАЄ З ВАТИКАНОМ.

ПАРИЖ, 2. лютого. — Французька палата послів ухвалила нині більшостю голосів 315 проти 250 заяву довіря правительству у справі його постанови про скасованне французької амбасади при Ватикані.

Тимсамим принято постанову правительства Ерріота і Франція зриває дипльоматичні зносини з Ватиканом.

У Ватикані оставить Франція лиш агента для Альзації і Льотаринґії.

УПАДОК СОЦІЯЛІСТИЧНОГО КАБІНЕТУ.

БЕРЛІН, 2. лютого. — Соціялістичне правительство Прусії під проводом Отта Бравна уступило нині, бо не мало в соймі підперття більшости.

РАКОВСЬКИЙ І ПОЗИЧКИ.

БЕРЛІН, 2. лютого. — Большевицький дневник Правда (виходить в Москві) подає промову Кріста Раковського, яку він виголосив перед кількома днями на зїзді учителів у Москві.

В сій промові він заповів, що Америка вже небаром признає російський совєтський уряд, а далі говорив так:

Перша річ признанне, а відтак прийдуть позички. Ми сподіваємось дістати позичку на 7%. Сі гроші ми будемо позичати на 12% для російського промислу, а 5% зиску будемо обертати на сплату довгів Росії.

ГИНУТЬ В ОГНІ З РОЗПУКИ.

БЕРЛІН, 2. лютого. — Московська большевицька газета Правда пише, що в сторонах, навіщених голодом, люди з розпуки підпалюють свої хати і гинуть там в огні з родинами.

В одному українському козацькому селі в Ставропільщині (на північному Кавказі) одного дня згинуло в сей спосіб шість родин.

В Московщині над Волгою згинуло сим робом в одному домі 19 старших осіб і 23 дітей.

БЕЗРОБІТНІ В ІТАЛІЇ.

РИМ, 2. лютого. — При кінці минулого року було в Італії 150.000 безробітних.

„SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Міжнародна студентська олімпіяда.

З Праги пишуть нам:

В італійській столиці Римі, в місяцях серпні і вересні, 1926 року, відбудеться перша міжнародня університетська олімпіяда штуки, науки та спорту. Ця велика маніфестація ставить собі метою причинитись до створення фізично й духово досконалої людини. Разом з тим ця маніфестація буде апотеозою студентської молоді цілого світу, що приверне традицію стародавніх великих Греків, які голосили, що треба виховувати тіло й душу в цілковитій гармонії, аби таким способом удосконалився цілий людський рід.

Програма олімпіяди буде така:

ШТУКА, ПЛЯСТИКА: 1) малярство, 2) графіка, 3) орнаментика, 4) різбарство, 5) будівництво.

ПИСМЕНСТВО: 1) проза, 2) поезія, 3) драма.

МУЗИКА: 1) кофорна, 2) орхестрова.

НАУКА: 1) хемія, 2) фільософія, 3) фізика, 4) право, 5) інженірія, 6) язикознавство, 7) математика, 8) медицина, 9) педагогіка, 10) торговельні науки, 11) природознавство, 12) економічні та суспільні науки.

СПОРТ: 1) легка атлетика, 2) копаний мяч, 3) весловання, 4) пливанне, 5) фехтованне, 6) теніс, 7) циклістика.

Участь в олімпіяді можуть брати всі студенти університетів та інших високих шкіл, а також абсольвенти, які скічили школу не дальше як перед 4 роками.

Що в наших очах надає цій олімпіяді особливої ваги, це спосіб скликання її учасників. Студентська олімпіяда в Римі не буде олімпіядою держав, а ОЛІМПІЯДОЮ НАРОДІВ. Це дає й нам, Українцям, змогу взяти участь у цій олімпіяді.

Організаційний комітет олімпіяди показав вже наділі, що він буде з однаковою справедливостю ставитись до представників усіх народів, без огляду на те, чи це нарід „державний" чи „недержавний". Розсилаючи запрошення до ріжних національних студентських організацій, він прислав запрошенне також Управі Центрального Союзу Українського Студентства у Празі. Більше того, він запропонував Управі прислати свого представника до організаційного комітету, аби той міг пристежити за тим, щоб українському студентству не сталось ніякої кривди.

З цього випливає, що не тільки право, але й національний обовязок каже українському студентству взяти участь у римській олімпіяді. Своєю участю в міжнародніх студентських конґресах (прим. в останнім конґресі С. І. Е. у Варшаві) наші студенти прислужились українській справі більше і красше ніж наші старші дипльомати й політики свого часу їй прислужились своєю участю в міжнародніх політичних конференціях. Тепер слушна нагода показати, що наша академічна молодь не тільки чогось ХОЧЕ, але і щось МОЖЕ та ВМІЄ.

Що наші студенти можуть і вміють? На полі спорту вони це діти. Але на полі науки та мистецтва вони можуть з добрими виглядами на перемогу змагатися з академічною молоддю інших народів. Мало який нарід зможе похвалитись такими студентами-малярями, як наші Бабій і Глущенко; такими студентами-різбярами, як наш Ємець, такими студентами-пяністами, як наша Любка Колесса, такими студентами-поетами, як наші Бабій, Гомзин, Падолист, Шкрумеляк.

А спортовців-студентів повинна дати українська Америка.

Гарний приклад патріотизму.

(Лист із Сиракюз, Н. Й.)

Товариство Українська Січ, відділ 282 У. Н. Союза, в Сиракюз, Н. Й., зложило народній податок до Обеднання за 1923 і 1924 рік, разом в сумі 48 долярів.

Члени товариства, як і члени других українських товариств в Америці, розуміють, що вони повинні сповнити свій народній обовязок, який приняли на себе через свій Конґрес, але хотіли доказати ділом, що вони се розуміють, а не тільки словами і „настроем духа", як то у нас і других Славян звичайно діється.

Памятаймо, що лише спільна праця для спільної справи нас обеднає. Інакше не буде обеднання Українців, як будемо тільки ухвалювати ухвали, а не будемо їх виконувати.

Товариству Українська Січ, від. 282 У. Н. Союза належиться признанне за його патріотизм і дай, Боже, щоб воно ще сього року зросло так, аби мало 282 членів.

МИХАЙЛО КЛЮСИК.

ЕСПАНСЬКА УКРАЇНА.

КАТАЛОНІЯ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Український громадянин часто гнівається на чужинців, коли не спостерігає, що вони не зовсім добре, або зовсім не обзнайомлені з українською справою. А ми самі добре обзнайомлені з національними змаганнями инших народів? Ні і ще роз ні! Найкращим доказом може послужити католонське питанне, яке є для Еспанії тим самим, чим є українське питанне для Московщини та Польщі.

Що ми загалом знаємо про Еспанію? Пересічний европеєць чи американець знає тільки що „в Еспанії живуть Еспанці" більшість освічених людей щиро переконана, що Еспанці — це один нарід з одною мовою та культурою. Але в дійсности живуть **два народи: на півдні Кастилянці,** на півночі, близче до Перенейських гір **— Каталонці.**

У шкільних ґеоґрафіях ми правда знаходимо згадку про Кастилію та Каталонію, але ні один учитель ґеоґрафії нам не сказав, що Кастилянці й Каталонці — два ріжних народи, з ріжною мовою, ріжною культурою, навіть ріжною історією.

Велика еспанська монархія колись мала під собою богато нееспанських народів і країн. Колись до Еспанії належали американські кольонії, Портуґалія, нинішня Голяндія й ще ціла низка инших земель у ріжних частинах світу. Але часи міняються. Упродовж віків від Еспанії відпадала одна чужа країна за другою й нині серед тих небогатьох чужих країн, які ще залишились при Еспанії перше місце займає Каталонія. Чи довго ще втримає Еспанія цю країну під своєю владою, це питанне саме тепер вирішується.

Каталонський національний рух прокинувся порівнюючє недавно. Ще яких сто літ тому каталонська мова була тільки мовою робітників і селян. У публичнім житті науці й письменстві нероздільно панувала „вища" еспанська мова. Але 19 століттє, яке роздмухало національну свідомість богатьох инших поневолених народів, у тім числі українського, запалило огонь національної боротьби також у Каталонії.

Маріян Аґвіло та Міляи Фонтанальс були тими мужами, що почали плекати каталонську мову в письменстві. спочатку справа йшла тупо, але незабаром з цих двох піонерів зявились наслідувачі і наступники. Повстала величенька національна література, почали видаватись часописи по каталонськи, народилась інтеліґенція, яка засадничо не балакає по кастилонсньки, а тільки по катальонськи.

Еспанські уряди всіх напрямків і відтинків ставились до цього руху однаково ворожо. Консервативні мадриські кабінети мали для катальонських національних жадань одну відповідь: „ні!" Мало чим краще ставились до справи так звані ліберальні кабінети ґр. Романонеса. Навіть еспанські соціялісти ставляться неґативно до катальонських змагань: вони не хочуть „сепаратизму", а хотять одностайної централізованої републики.

Не зважаючи на таку одностайну опозицію з боку Еспанії Каталонські націоналісти в останніх роках все таки дечого добилися. Вони захопили в свої руки краєву раду, яка управляє чотирома катальонсньким провінціями, ось вони: Барцелоною, Тараґоною, Ллеїдою та Ґероною. Краєва Рада виборола собі право урядувати каталонською мовою, й так саме було запроваджено каталонську викладову мову по всіх школах, які стоять під зарядом краєвої ради.

Та відколи в Еспанії заведено військову диктатуру, ці всі добутки полетіли шкереберть. Каталонці спочатку потішали себе думкою, що диктатор Прімо де Ривера поставився до них з особливою прихильністю, бож прецінь він сам на половину Каталонець і більшу частину свого життя прослужив у каталонській столиці Барцелоні. Та ці надії завели. Диктатор так притиснув Каталонців, як їх вже давно ніхто не тиснув. Каталонську мову вигнано з краєвої ради та з її шкіл. Скрізь панує державна еспанська мова. Важкий військовий чобіт диктатора в одну мить перечеркнув усі каталонські національнаі здобутки...

Але нема лиха без добра До останнього часу каталонський національний рух буде переважно рухом **культурним.** Мати рідну школу послугуватись рідною мовою в краєвій самоуправі, в суді та в службі Божій — дальше каталонські змагання не йшли але останній репресії розкрили каталонцям очі на **засадничу протилежність** інтересів Каталонії та Еспанії. Рух тепер набрав політичного характеру. Каталонське питанне перестало бути питаннєм язиковим. Воно тепер зробилось питаннєм **державним.**

Каталонські патріоти не на жарт ставлять тепер питанне про **остаточне відокремленне від Еспанії** Що буде потім на це відповідається ріжно. Одні хотять прилучитись до Франції. Другі навпаки хотять відірвати від Франції східнопіренійську провінцію також населену Каталонцями, й утворити самостійну державу. Треті знов хотять утворити вільну спілку іберійських держав, до якої увійшли б на рівних правах Каталонія, Еспанія та Портуґалія. При всій ріжноманітности цих ідеалів та плянів усі каталонські патріоти годяться в однім Каталонія далі не може бути безправною і безсловесною частиною Еспанії!

Каталонцям тепер одкрились очі не тільки на культурне й політичне, але й на економічне поневолення з боку Еспанії Каталонсньский робітник мусить працювати в поті чола, щоб кастильський кабалеро (пан) міг собі по двадцять разів на день пуцувати черевики. Каталонець мусить платити величезні податки, щоб кастильська шляхта могла бавитись воєнними авантурами в Африці. Сама тільки провінція Барцелона платить стільки податків скільки 28 кастильських провінцій платять усі разом. Ціла Каталонія дає річно державній скарбниці 600 міліонів пезет доходу, а дістає від держави ледве 160 міліонів пезет річно на школи, шпиталі то що.

Це все тривало сотні літ, але Каталонці того не бачили. Нині їм одкрились очі на ці протилежности і суперечности. І край аж палає від обурення та гніву. „Як ми могли так низько впасти! Якми могли допустити, щоб чужинці нас так забрали в руки! Чи ж ми не заслужили иншої долі, як як бути погноєм для шляхетської Еспанії? Чи ми ж нічого кращого не варті. Пора нам взяти свою долю у власні руки..."

Уважний читач знайде богато спільного і подібного у розвитку каталонського та українського національного руху. Та сама доля, те саме становище, майже ті самі етапи розвитку. Але хай читач по щирости скаже, чи богато він досі знав про те, що в Еспанії є також своя Україна? То не маж чого гніватись і на тих чужинців, що мало знають про нашу справу. Прийде час довідаються.

Прага, 19. січня 1925.

Радянин.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

6.

Оліен, Н. Й.

Прошу шановних делегатів, взяти під увагу отсих моїх кілька проєктів:

1) Щоб діти, котрі стоять в У. Н. С., щонайменьше десять літ, а відтак переходять до кляси дорослих, щоб таких винагороджувано, певною сумою гроша.

2) „Свобода" най надалі виходить як денник, а як можливо то побільшити обем, до шістьох сторін.

3) „Свобода" щоб була більше американською. Ми живемо в Америці, то повинні про неї трохи більше знати, як про Італію і Балкан.

4) Конвенції щоб відбувались що шість літ, а заощаджений дволітній фонд можна дати як гарну підмогу для Рідної Школи. Тратити двайцять тисяч дол. лиш на те, щоб вибрати новий уряд, бо других справ не дуже богато є, то сим помагаємо лиш зелізничим компаніям, а не собі. А якби доконче вибирати новий уряд, на короткий протяг часу, так се можна і через загальне голосованнє членів, що три роки.

5) Слідуюча конвенція щоб відбулась там, де є Народний Дім, так щоб наш гріш не ішов в жидівські руки, але таки в наші.

Р. Підскальний,
секр. від. 363.

7.

Кортис Бей, Мд.

1) Робота нашого Головного Уряду дуже красна. Наша орґанізація дуже кріпшає і скоро в гору підноситься. Старий Гол. Уряд надалі треба лишити при урядах.

2) Свобода повинна би виходити раз на тиждень в анґлійській мові, щоби можна більше заінтересувати Американців і вказати на ті кривди, які нам спричинюють Ляхи в Галичині. Члени на тім не втратять, бо кождий дістанеСвободу кождий день по українськи, а що тижня раз по анґлійськи.

Того анґлійського числа „Свободи" не треба змарнувати, тільки дати Американцям до читання, чи то робітникови чи босови, чи знакомому. Це була би знаменита пропаґанда для української справи.

3) Член, котрий належить від дитини до У. Н. С., а дожив до сорок пять літ життя, повинен мати привилей, щоб вже більше не платити вкладок, а бути обезпеченим на ту суму, на яку платив до того часу.

4) У. Н. С. повинен ще більше дбати, щоби помогти народнім справам у старому краю.

5) Щоби вибрати інспекторів для кождого стейту.

6) Щоби У. Н. С. не відтягав із посмертного тих сум, які виплачується членам, які хорують, або яких стрінуло нещасте. Нехай посмертна запомога остане ненарушена для їх родин, а допомога най уділюється із фонду бідних.

А. Шандровський,
в. 55 У. Н. С.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Клюсик, Сиракюз, Н. Й. — Один Ваш лист містимо. Другого не можемо, бо входить в обсяг платних оголошень (адвертайзментів). Як хочете се помістити, то вишліть коротке оголошенне до адміністрації Свободи.

ДУМКИ

Горячка, це боротьба життєвої сили проти тих шкідників, які успіли ввійти до живого орґанізму.

Революція, це горячка людської суспільности проти своїх ґалапасів, коли їх число занадто розмножилося.

В здоровім тілі не потреба горячки, ані у здоровій суспільности революції.

*

Одною з найтяжчих недуг є анемія. Хорий має замало червоних тілок і гемоґлобіни у крови, через що заникла життєва горманічна сила. Людина нидіє, вяне з дня на день, без енерґії і охоти до життя.

Коли слідимо за тим, що діється на Московщині, то побачимо, що московський нарід здавна хворий на анемію. Відвічна неволя виснажила Москалів із життевої сили. Царат не повалили революційні народні маси, а тільки гурток на всьо готових людий.

*

Російська революція відбулася в верхах, а на дні усьо остало по старому. Проти революціонерів, які звалили царат, большевики учинили контрреволюцію. Большевицький атентат мав на ціли одно, а саме, щоби захопити владу в руки своєї партії. Цей заговір вчинили теперішні тирани при помочі наємних військ, зложених з Китайців і Лотишів.

*

Большевики вимордували усіх найкращих людий, які боролись проти царату і які повалили старий режім. Вони добре знали і знають, що правдиві революціонери, ті, що боролись за свободу, а не за владу, що вони мусять бути ворогами большевиків, які принесли народним масам деде більше рабство, ніж воно було навіть за царів.

*

Яке горе, коли вели на смерть повернувших з Сибіру, каторг і тюрем, мучеників й героїв за волю! Цар карав засланнем, тяжкими роботами і темницею, а спадкоємці їх посвяти посилають їх під „стенку"!

*

Як легко терпіти, а хочби й життя віддати, за такий нарід, що плаче за тобою, що живеш у його памяти через віки. Але як буде тяжко іти на смерть оплюваному та осміяному від тих, для котрих витонив би свою послідню кров. А ще тяще, коли бачиш, що твоя жертва пропала без ніякої користи та що вийшла у добро хиба твоїм катам. Оттакі почування певне були у серцях тих бідняг-революціонерів, які боролись і звалили царат на це, щоб дати змогу найбільшим ворогам людства, большевикам, закріпостити до краю увесь народ, а їх самих, борців за волю, винищити до тла.

*

Стара байка про жабу, що дулася, аж трісла, наче народом заложена для Ляхів. Вони вже так надулися, що леда хвиля треба сподіватися, що повториться історія зарозумілої жаби а й самої Польщі з перед півтора століття.

*

Непевний той чоловік, у якого усі сусіди „вороги". Мусів він дати якусь причину, коли усі на нього гнівні. Біда такому на нього прийде лиха година, бо тоді кождий сусід відплатить за кривду та обиду вдвоє.

Прийде час, що гнівні сусіди роздавлять Польщу, як злющу гадюку, яка була погрозою для щирого, сусідського життя.

*

Друге гадюче кубло це Румунія, темна, труслива, брудна. Таксамо як Польщу, антанта перегодувала її. Це перегодування чужими землями не вийде на здоровля обом потворам. Поневолені народи розріжуть лакомий шлунок і спричинять смерть обом огидам.

*

Советський уряд хвалиться, що пересічна денна платня робітника виносила в 1923 р. 36 центів! Чи не ідеальний заробок?!

*

Ця сама статистика показує, що робітник випродукував пересічно кождої днини $2.70. Значить: робітникови платили в „робітничім раю" не цілих 13 і пів проценту від того, що він дійсно створив. Деж поділося 86½%? Робітник дістав нецілу сему пайку, а більше, ніж шість пайок пішло в руки комісарської влади, на вигідне життя для „босів" і для їх „охрани".

Чуй-Дух.

ЗВІТ ЗІ ЗБІРКИ НА НАРОДНИЙ ДІМ В ДЕНИСОВІ, ПОВІТ ТЕРНОПІЛЬ.

Попередно ми подавали вже в часописи до відома, що ми зложили зпоміж себе $65 тут в Ню Йорку, і було оголошено імена і хто кілько жертвував, а тепер хочемо еще подати решту: хто кілько дав і імена жертводавців: В. Кузів 7 д., О. Савка 3 д., Я. Маньдзій 2 д., А. Мудар 2 д. В. Коницький 2 д. Д. Смолій 2 д., М. Мойсей 2 д., О. Мадан 2 д., П. Ливчишин 1 д., М. Кузів 1 д., М. Шарик 1 д. А. Чухрій 1 д., І. Дусановский 1 д., М. Кучма 1 д., Н. Н. 1 д., Д. Гречух 1 д., Й. Гаврилюк 1 д., Т. Козіцкий 1 д., М. Голубович 1 д., В. Бурин 1 д. Л. Олец 1 д. М. Коцай 1 д., А. Ґалушка 1 д., М. Слобозян 50 ц., К. Полийчук 50 ц., М. Миленцук 25 ц.

А. З Дітройт прислав нам аби ми вислали разом гр. Іван Микетів $30, які зложили слідуючі: Йосиф Китюк 10 д., І. Микитів 7 д.. Д. Струхманьчук 5 д., Еч. Ів. Гнатів 1 д., То загальна сума $134.25. З того ми вислали 22 липня 1924 50 д. Оплата пересилки $2.50. Тепер висланисьмо $80 д. а оплата 2 д. Ті всі гроші ми вислали на руки голови будови дому в Денисові, Стефана Мазепи. Жертводавцям складаєм щиру подяку. І еще закликаєм наших Денисівців, бо знаєм, що є їх тут досить в Злучених Державах, аби не пожалували; котрий еще не дав своєї жертви, нехай жертвує, скілько зможе на таку добру ціль.

Комітет збірки в Ню Йорку:

Михайло Дусановський, голова,
Павло Варениця, секр.
Григорій Вербець, кас.

ДОПИСІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Подяка за поміч.

Складаю сердечну подяку в імени студента Тимка Й. Ірзи тим добродіям, котрі поспішили на перший заклик і підтримали фінансово його, а були слідуючі:

Rev. Holland $50.00, Данило Сілінський з Бостону 13.00, Андрій Лямка 2.00, Василь Кушнір 1.00, Омелян Рекрут 10.00, Михайло Чагарин 1.00, Андрій Ґурняк 2.00, Андрій Борис 5.00, з центрофа, Дмитро Швець 5.00, Михайло Прус 5.00, Павло Романишин 1.00, Кость Бабій 1.00, Стефан Карпа 2.00, Василь Богданович 1.00, Стефан Тріска 2.00, Іван Гілюв 1.00, Дмитро Вардиґа 1.00, о. О. Ковальський 4.00, Йосиф Чагарин 60 цнт., Тов. Запорожська Січ 22.00 з каси і колекта, бр. св. Стефана дає баль в Менвил, а тов. Ів. Франка представленне, де має грати з Вунсакет аматорський кружок; з Провиденс товариство Данила і Шевченка також беруть участь.

За се їм Боже заплати. Поручаю дальшим зглядам, а не маючи адрес секретарів Укр. Нар. Союза отсей дорогою прошу сердечно до участи.

Йосиф Ірза, батько.

Joseph Irza, 29 Gymnasium Street, Woonsocket, R. I.

—o—

БРИДЖПОРТ, КОНН.

Коляда на народні цілі.

Наша місцевість дуже осталась позаду, хоча патріотів не бракує, але щоби зібрати якусь жертву на старий край то це усім тяжко. Тут чотири відділи запомогових орґанізацій, три У. Р. С. і один У. Н. С. І мало кому з тих вже орґанізованих Українців прийшло на думдку, щоби при надходячому Рождестві Христовому післати колядників колядувати на старий край.

Однак одно товариство, а то „Українська Січ", від. 59 У. Н. С., вислало перший раз колядників на рідний край. Маленька жертва, але таки поміч піде і колиб кожда місцевість не забувала, то рідний край мавби велику поміч. Коляду зложили слідуючі жертводавці: по $3.00 зложили: Гр. Бакай і М. Шиманський; по $2.00: П. Павлуш, Ів. Зілінський, Ст. Лободинський, Г. Пилимонюк, Н. Варій; по 1 дол.: І. Шевчук, П. Гринюк, М. Максимів, Гр. Варенко, М. Будник, В. Кузів (старший), М. Мандрона, В. Велиток, М. Мороз, М. Чапля, І. Гошовський, М. Андрусишин, М. Підуства, Й. Волк, Ю. Демчук, Ів. Кройтар, М. Ницак, О. Комендат, К. Скочиляс, Н. Велигорський, В. Федюк, Т. Баран, П. Ґлова, С. Юхник, Й. Якубишин, Д. Коба, П. Левкович, Т. Тишко, Л. Бих, Н. Никорчук, Й. Підлуський, М. Якимчук, І. Глива, М. Галькевич, Д. Чернявський, І. Кузів, Т. Дрозд, В. Венґринович; по 50 цнт.: П. Сливинський, І. Чоп, В. Сушко, П. Левчук, Е. Баран, В. Вукраїнець, Гр. Гавришкевич, П. Зілінський, Т. Глива, В. Глива, Гр. Валковський, Ч. Студницька; по 25 цнт.: Н. Мельник; Ю. Демитращук 50 цнт. Разом заколядовано 60 долярів і 75 цт. Розділено як слідує: На Рідну Школу 25 дол., на інвалідів 15 дол., політичним вязням 10 дол., боевий фонд 10 дол., а 75 центів на пересилку, що зробить 60.75. Ті гроші вислано через Обєднаннє.

Честь і слава всім, що прихильно віднеслись до рідного краю і до колядників. В імени тих, на кого ті гроші вислано, складаю всім жертводавцям сердечну подяку, і колядникам, що не жалували часу і труду. Закликаю всіх Українців без ріжниці партій і вір: складаймо, хто скілько зможе на свою рідну землю!

Колядник **М. Галькевич.**

—o—

КНИЖКА В КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНІЙ ПРАЦІ СЕРЕД ДОРОСЛИХ.

Кожда установа позашкільної освіти звертається до книжки, бо книжка найголовніший засіб досягнення мети, яку ставимо собі в культурно просвітній роботі серед дорослих. Не кажемо вже про бібліотеку. Вона по своїй істоті має по своєму розпорядженню книжку, як особливий засіб до поширення просвіти серед читачів. Ми йдемо далі і скажемо, що ні одна форма позашкільної освіти не може залишити на боці книжку підчас переведення своєї культурно-просвітньої роботи. Це в рівній мірі, як до школи, чи курсів для дорослих, так і до театру музеїв і навіть укскурсій. Про це докладно говорив я в своїх попередніх статтях на відповідні теми („Нар. Пр.", 1924 р. ч. 2,4,5,6,)

Таким чином книжка завоювала собі належне місце в культурно просвітній роботі серед дорослих. Але ми до останнього часу занадто мало уваги звертаємо на спосіб читання книжок, себто не вчимо, як слід користуватися книжкою, щоб взяти від неї в повній мірі те, що вона може дати читачеві.

Отже кождий культурно-просвітній працьовник, бібліотекар, чи лектор, чи учитель школи для дорослих і т. д. мусить уважно поставитися до сеї справи. А саме, як навчити своїх читачів, слухачів, чи учнів, щоби вони з користю читали книжки.

Розуміється не може бути мови про корисне й продуктивне читання, коли читач ще не в достатній мірі засвоїв механізм читання. Тому першою умовою продуктивного читання є уміння швидкого читання, яке набуваємої осягаємо лише практикою читання.

Я не маю наміру зупинятися тут на чисто педагогічному питанню, про те, що потрібно робити, щоби дорослих навчити незвичайноні скорости читання. Я беру під увагу, що ми маємо перед собою читачів, які вже досягнули цю передмову продуктивного й корисного читання.

Кождий культурно-просвітній працьовник мусить памятати, що книжка лише тоді принесе свою користь, коли читач удосконалив свій ум так, що може критично поставитися до змісту книжки, а не приймати на віру все те, що подає книжка, — себто, коли він навчився відріжнити факт і гіпотезу (здогад), передумову й висновок, льогічно доведений доказ й особисту думку. Тут на допомогу дорослому читачеві книжку стає засвоєння певних знань шляхом школи, чи самоосвіти, й власний досвід знання практичного життя. Як правдиво каже Г. Герінгер культурно-просвітна діячка в Німеччині, „тільки тоді можна читати без шкоди, коли маєш богато вірних і ясних спостережень, бо тоді зараз помітиш, що до яких слів бракує спостережень. Таким чином перше правило продуктивного читання — не піддаватися в повній мірі думкам автора, а ставитися до них з належною критикою.

Кожду думку автора, котра узагальнює погляд на дану справу, кождий влучний його вислів (афоризм) читач мусить занотувати. Такі нотатки ставлять в пригоді читачеви иншої книжки на ту-ж саме тему й т. д. Можна також поручати складання стислого звязку змісту книжки. Як що справа йде про книжки, з красного письменства, то тут слід не тільки подавати зміст книжки, але зазначити, на які думки навело читача читання книжки, які з дієвих осіб викликують почуття з боку читача та чому саме, чи зустрічав в своєму життю особи подібні до тих виведенно автором і т. д. Такі записки спричинюються до того, що читач кожду книжку буде читати не механічно, а з належною увагою, добре продумує над її змістом, зясує своє відношення до неї та збереже на папері, а не лише в своїй памяті, на яку не завше можна покладатися, головні ідеї чи зміст прочитаного.

По трете читач мусить навчитися читати книжку нетільки, як кажуть, від дошки до дошки, але й з пропусками, себто уміти відшукати в книжці те, чого йому потрібно для даної мети читання (напр. для складання реферату, для виступу в дискусії і т. п. Тут читачеві повинен прийти на допомогу той хто керує його читанням — бібліотекар, лектор, чи учитель — вказавши бібліографію відповідного предмету, себто ті книжки, які написано досі про даний предмет.

Розуміється не слід зловживати такого читання, бо воно може привчити для поверховного читання. але, як каже Г. Голе видатний англійський доцент, який веде просвітню працю серед робітників, „ця небеспека далеко менша від тієї, яка повстає в наслідку повільного читання нецікавої для читача книжки, коли читач може на довше позбутися охоти до читання будь якої книжки. Накінець читання книжки, тільки тоді принесе найбільшу користь коли лектора йде в супроводі дискусії. Уміло переведена дискусія допоможе встановити основні думки, на підставі, яких читач легко зможе шляхом дальнійшого відповідного читання придбати собі нові знання та привести їх в певний порядок. Тому конче потрібно, щоби в школах і на курсах для дорослих найшли собі належне місце складання учнями рефератів на ту, чи іншу тему в супроводі дискусії, під керовництвом учителя чи лектора. Тільки таке розумне читання може бути дійсним засобом поширення просвіти. Навчити розумно читати стає ділом не бібліотекаря, але кождого культурно просвітного працьовника, який вводить книжку до своєї праці серед дорослих.

(Народня Просвіта).

С. Сірополко.

ПРОРОКОВЕ ОКО

— або —

ІВАСЬ БИСТРИЙ І ЙОГО ПРИГОДИ

за **В. Лозинським** переповів **М. Ценівський.**

(Продовження)

(37)

— Батьку є, твій батько вернув! Славаж тобі Господи! Пресвята Діво! Марко вернув із неволі! А деж він, провадь жеж мене до нього, бо не повірю, аж побачу його!

Зараз пійшли ми до заїзного дому. Застали батька, як сидів у стайні, підперши голову на долонях, роздумував зажурений. Треба було аж торкнути його, щоби пробудився з цієї задуми й підвів на нас очі. Матвійко почав кликати на нього з радости, начеб рідного батька витав, руки його цілював. Батько також зразу врадувався, але скоро знову почав зітхати, й втирати сльози, бо Матвійко наче ще більше привів йому на гадку, що його в жебручого діда обернули та що нема йому чого вертати до Підбіря, де його діди й батьки чесно в добрі жили й померли.

— Марку, а що це вам? — питає Матвійко. — Ви хорі? Я сподівався застати вас веселого як пташку в першому сонці на весну, а ви наче з похорону!

— Бо я таки похоронений, живцем похоронений, Матвійку, — каже батько — абож не знаєш, що я остався без даху над головою й без хліба. В останню нужду йду.

Матвійкові засяли очі якось так чудно. Замісць посумніти також, він засміявся весело, помацався по жупані, начеб хотів переконатися, чи не загубив чогось дуже важного й каже:

— А я цю нужду зараз проожену!

І добув із жупана щось старанно завинене в шматини й розвиває вельми обережно й помаленьки, одну шматину за одною відкидає, а було цих шмат може аж з пять, що завалося, цьому хіба не буде кінця. Весь час поглядає то на мене, то на батька так весело, аж очі скочуть йому. Вкінці видобув якийсь папір, зложений. кілька разів розгорнув його, як був широкий і довгий тай каже:

— А що це?

— А щож це? — повторяю я і батько.

— Декрет! — викликнув Матвійко. — Прийшла конфірмація на солтисівство.

— Декрет! Конфірмація! — повторяємо. — Коли прийшла? Хто дав тобі її? Відкіля маєш це? Давайжеж тут, покажи!

— Тихо жиди, хай гавкає сам пан рабін — говорить Матвійко і втікає перед нами з папером і лише пальцем показує на печатку, що була на ньому. — Як будете так разом питати й кричати, то ніщо не довідаєтеся. Прийшов для вас декрет, Марку — і кінець! Помалу лізла бестія, але таки вилізла, підстарості вилізла з кишені, та не сама, мусів я їй трохи помогти.

Дав нам вкінці цей папір. Батько схопив його обіруч, руки тряслися йому; до гори ногами взяв письмо, бо читати вмів лише з друкованого, оглядав я вкінці подав мені.

Було то поздовжне письмо, гарно писане, з великою печаткою на оплаткові. То дійсно був декрет. Було там написано: „чесного Марка Бистрого на солтисівстві в Підбірю в самбірському старостві вдержуємо і затверджуємо, декрети попердні, конфірмуємо, щоби як правний власник цього солтисівства в спокою оставлений був, приказуємо й бажаємо мати".

Перечитав я раз, батько казав читати вдруге, перечитав я знову, казав читати в третє. Батько радів наче дитина.

— Сова сонця не видала, від місяця чорна стала, — каже Матвійко. — Вже ви тепер, Марку, ніщо не бачите й не чуєте з великих радощів, а як Матвій зробився, що декрет є, то для нікого не цікаве і ніхто не вдячний! Полізла вдяка до неба й драбину забрала зі собою!

— Дурненький ти, Матвію, недобре тебе назвали напівалом — каже батько вже трохи недобрий. — Я в моїй радости ще майже не подякував Господу Богу. Але ходи, Матвійку, не будь сумний. Бог свідок, як я вдячний тобі в мойому серці, що ти мене в саму пору так розрадував мене, бо я вже з цієї журн перестав і їсти і спати.

— А я спав, лише не їв іще — каже Матвійко, коли батько обнімає його і в голову наче сина цілює.

— Ходиж їсти й мід пити, — каже батько — а при меді оповідай, як це все було.

Запровадив нас батько до гостинної кімнати, казав дати хліба й мяса й поставити меду. Коли ми попоїли, Матвійко потягнув добре меду, погладився по [illegible] цмокнув язиком, облизався й почав оповідати:

— Був собі раз... Ні так не добре. Року суро-ловрого на місяця кінці, коли зуб зуба не досяг у великій жарі тоді повени були на нарід бідний, а ніхто не втонув, хто висіти гідний.

— А ти також не утонеш, бо тобі ялося повиснути — перервав йому батько — і певно ще висіти-меш, коли сваволі піддачого не відучишся! Пповідай по людськи!

— Так хай буде і по людськи — каже Матвійко — хоч ліпше булоб по вовному, бо мушу зачати від вовка, недобрі звірюки, бо від самого підстарости. Отже, коли Маркова вимандрувала з Підбіря, а Івась у світ також пішов, остав я сам сирота, без хліба, без чобіт і без доброго слова, бо ніхто його не мав для мене, з парохії вигнали мене на половину, а на половину я сам утік, бо настала нова хазяйка, така гузар-баба, що й голодний чорт мусів би втікати перед нею. Мав я лише тіло, душу і скрипку, взяв я це все до купи і так якийсь час воно таки держалося купи, бо я ходив по весіллях, по ярмарках, по відпустах, празниках, грав людям і жив із цього. Як не було кому грати вертав я до Підбіря, то старої Стефаниxи. Вона позволила мені жити у себе, а я бабусі за те подеколи дав який гріш. Коли я так раз вернув, прислав за мною підстароста, забрав мені скрипку й каже:

— Ти волокито, трабе один, гільтаю! На панське не ходиш, поголовного не платиш, по коршмах лише валяєшся, дармуєш собі, неробо! Будеш у мене служити!

— Казав мені йти замітати собі, коло коров ходити, дрова рубати, у наймита свого обернув мене, а скрипку на ключ замкнув. Негодяй, розбишака знав гаразд, що без скрипки не втечу йому. Коли так узяв мені мою скрипку, то все забрав мені: хліб, узяв мені, розум, душу, вже мав мене цілого, боже тіло при тілі мусіло остати, а душа при тілі, цілий же розум сидів у скрипці!

— Та як то кажуть: зло само себе кусає — говорив дальше Матвійко — і нема зла, що не вийшло би на добре. Мусів я бути цій неволі, але тепер певно і підстароста і гайдук жалують того, що я мусів, а й вам, Марку, і мені також обернулося на добре. Приїхав раз підстароста з замку з Самбора й зараз мені казав іти по Кайдаша. Коли я привів його, пішли разом до кімнати, замкнули і чую, як нараз до себе зачнуть кричати! Ага, думаю собі, найшов чорт згребло! Пожерлися вовки між собою! Підслухає під дверми й ось що довідався я: прийшла для вас, Марку, конфірмація на солтисівство. Видали її з замку підстарости, щоби віддав її вам або вашій жінці. І каже підстароста Кайдашеві.

— Або ти мені, братіку, добре заплатиш, тоді я цю конфірмацію так сховаю щоби її людське око не бачило, або не заплатиш, тоді я тебе з солтисівства викину саксамо, як Бистрих викинули.

Кайдаш в плач, проситься, грозить. Усе дарма. Вдарила коса об камінь. І зачинають торгуватися, як два Жиди.

— Даш мені двіста злотих?

— Там пятьдесять!

— Даш двіста?

— Чорт тебе побери, дам сто!

— Не могли згодитися, наматірювали собі, мало не побилися. Потім Кайдаш каже:

— Як буде, так буде, а якось то таки буде. Погодимося напевно. Прийдіть сьогодня до мене на вечерю. Маю старий мід і вина мені трохи прийшло з Мадярщини. Лекше покінчимо справу.

— Або я хрін, щоби з медом був добрий. Добрий я і без меду — каже підстароста. — Як дасьте що жадаю, то обійдеться і без меду.

— Та вкінці стануло на цьому, що прийде і що мене і скрипку візьме з собою, щоби їм весело було.

Тут Матвій потягнув добре меду й каже: „Куй залізо, поки гаряче", а потім дальше так оповідав:

— Вечером їли, пили, танцювали, співали, а я мусів грати й облизуватися. Та я просив лише Бога, щоби котрий з них задавився, або щоби грець побив його і лише розраджував я себе, що довше скрипаки, як танцюристи витримають. Підстароста пив за чотирох, а гайдук Кайдаш, як я завважав, дуже маленько. Видно негідник тверезий хотів іти на пяного. Пили й усе торгувалися. Але підстароста, хоч уже ледви держався на ногах і ледви бельботів, навіть не гадає відступити від двіста золотих. Чим більше пив, тим був твердший. А мав при собі папери за пазухою, а між ними й ваша конфірмація була. Одначе її навіть не хотів показати Кайдашеві.

— Я мішок, ви двірок! — говорив — як мені відчислите двіста злотих на стіл, підру або спалю декрет при вас.

— Вкінці підстароста вже й сидіти не міг. Лише гляди, коли повалиться з крісла. Опирається руками. Кайдаш каже йому:

(Дальше буде).

UKRAINIAN ARTIST PERFORM IN NOVEL CONCERT PROGRAM

Artists from the Ukraine gave an interesting concert last night in Wallace Hall under the auspices of the Ukrainian Artistic Circle, a local organization. Presenting the program were Julia Malevich, soprano; Roman Prydatkevych, violinist; Nicholas Karlash, basso; Nicholas Stember, pianist, and a double quartet of members from the Ukrainian National Chorus, with E. Pawlowsky conductor.

Introducing himself with the Prelude and Allegro by Pugnani-Kreisler, the violinist proved himself an accomplished musician, producing a broad tone and playing with good intonation and artistic expression. On his second appearance his program numbers were the Tschaikowsky "Serenade Melancolique," one of the Joachim transcriptions of a Brahms Hungarian Dance and Paganini's "Moto Perpetuo," a diversified group which makes exacting demands upon the technical and interpretative powers of the player.

Miss Malevich, who has a European operatic career behind her as a member of the Lemberg Opera, the Ukraine National Opera, first gave Nizankovsky's "My Days of Youth Are Past," and followed it in the same group by the "Vissi d'arte" aria from Puccini's "Tosca," the "Voi lo sapete" from "Cavalleria Rusticana" and the "One Fine Day" aria from Madam Butterfly. Her voice is a dramatic soprano, of good range, and considerable volume when she wills to use it. She sang the arias with fine regard for the dramatic content and clear enunciation. The "One Fine Day" was sung in Russian.

In Verdi Aria.

Mr. Karlash's contributions were a rarely heard aria from Verdi's "Simon Boccanegra," and two numbers by Lysenko, "When We Were Cossacks" and 'Oi ne Stelisia." One of the foremost Ukrainian composers, Lysenko, also was represented in the group by the double quartet, which sang his "Spring Song." There also was a "Handsia Wedded," by Kocipinsky, and more folk songs, all of which were received with acclaim by the enthusiastic audience. Here is a basso with a noble voice and one who should be heard by large audiences. Like the soprano, he has sung in opera abroad and only recently arrived in this country. He was a member of the Kiev Opera, and became a refugee from Russia when the Soviets came into power.

Besides plaing all the accompaniments for the singers, Mr. Stember employed his pianistic talents in a group of solos. The double quartet appeared in national costumes and looked as well as they dance, which is high praise.

The concert represented the first of a series of similar affairs which are under the auspices of the Artistic Circle. Other concerts are to be given in New York and Brooklyn and a country-wide tour is contempleted. The local concert was under the management of Nicholas Shustakewitz. In the audience was Dr. Longin Cehelsky, now of Bloomfield, who was a cabinet minister in the first government organized by the Ukraine after the war.

(The Sunday Call, Newark, N. J., January 25, 1925)

Ученика питають при іспиті:

— Хто був перший чоловік в історії?

Хлопець відповів гордо:

— Джордж Вашингтон, перший, на війні, перший у мирі, перший, що до серця. . . ,

Учитель перебив школяреві:

— Зле Адам був перший чоловік.

На те ученик спокійно:

— Даруйте пане професор, я не знав, що пан професор говорять про чужинців.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудесь о годині 33,0 попол., в неділю, 8. лютого в гали церковній на Grand St. в Ровей, Н. Дж. 6 много важних справ до полагодження. Будесь принимати нових членів до Союза і Тов. без вступного. Неявившийся член заплатить кари 25 цнт., а урядник 50 ц. — Микола Масора, предс.; Яків Салій, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється всіх членів Тов. Мир, від. 324, що місячний мітинг відбудеся в неділю, 8-го лютого 1925, о год. 3-ій пополудни в Укр. Громаді, під ч. 2309 Фейрмонт евню. Присутність кождого члена є конечна. — Секр.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітинг відбудеться в суботу, дня 7. лютого, о годині 7-ій вечером в гали під ч. 435 Мейн ул. Проситься усіх членів прийти на сей мітинг позаяк є важні справи до полагодження. Буде вибір делегата на конвенцію У. Н. Союза. Рівночасно подається до відома, що принимається нових членів і члениць без вступного. — Дмитро Ридчук, предс.; М. Сас, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Зап. Січ, від. 75, подає до відома, що річні збори відбулися 14. грудня в гали парафіяльний на Сікоте евеню ч. 3464 о год. 1. пополудни. Тов. кошовий В. Чмир покликав на чермана до переведення річних зборів тов. І. Карманського, на що всі товариші згодилися. Тов. І. Карманський покликав на секр. тов. С. Дідила і Г. Маланяка, відтак став перепроваджувати вибір нового уряду на рік 1925. До нового уряду увійшли: В. Чмир кошовий; А. Карманський, заст. кос.; С. Дідила, секр. Т. Гапа, заст. секр.; С. Франків, кас.; В. Космина, заст ка.с.; Г. Маланяк і І. Ворко, контр. комісія; Н. Дворчин і А. Турчин, хорунжі; І. Карманський і А. Герич, опікуни хорих. Дверника настановляє кошовий. На тім кошовий замкнув мітинг з піснею Ще не вмерла Україна і товариші розійшлися спокійно домів. Адреса нового секретаря є: 5415 Lumbey St., Detroit, Mich. — С. Дідула, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Надзвичайний мітинг Бр. св. Михаїла, від. 332, відбувся дня 1. січня 1925 в гали під словенським костелом. На сім мітингу зістав вибраний уряд рік 1925 як слідує: Петро Гладич, предс.; Іван Тураський, місто-предс.; Анна Данилюк, кас.; Стефан Зайшлий, секр. фін.; Анна Григорчук, секр рек.; Микола Попадюк, Стефан Григорчук і Марія Туранська, контрольори; Марія Обшанська і Петро Обшанський, наглядачі хорих; Михайло Ковальчук, дверник; Мирон Єричук, хорунжий. — Петро Гладич, предс.; Ст. Зайшлий, секр.

ЕЙКРОН, О. Отсим повідомляється членів Бр. Сош. Св. Духа, від. 295, що на річних зборах, відбувшихся дня 1—18——1924 вибрано на 1925 рік сей уряд: Олекса Цепко, предс.; Ілія Гурин, заст.; Василь Пільгуй, секр.; Евст. Тивончук, заст.; Михаїл Петрусах, кас.; Еміль Мельник, заст.; Йосиф Баранський, Петро Сенюта, Мих. Борович і Николай Куриляк, надзирателі хорих; Мартин Хорощак і Стефан Матвів, хорунжі; Стефан Возняк, дверник. — Василь Пільгуй, секр.

ЖАРТИ

Иншим разом предложили цісареви Франц Йосифови присуд смерти до підписання. Цісар мав саме покласти свій підпис, коли на раз муха сіла на цьому трагічному докубен. Цісарський адютант хотів убити муху, але вона втекла і знову сідала. Так повтарялося тричі.

— Даруйте життя цьому бідному сотворінню — сказав цісар і підписав присуд смерти.

Молодого престолонаслідника арх. Кароля Франц Йосифа, повідомили про смерть старого цісаря. Хоч із години на годину вижидав цієї вістки, то таки в рішаючу хвилю зворушила його.

Як повідають узяв тоді за руку свого адютанта і сказав: щож мені тепер почати? Гадаю, що треба би замовити нові значки почтові з моїм портретом.

В 1918 р. вичерпались уже всі резерви полків, що брали участь у світовій війні. Тому перебирали між хорими й каліками по шпиталях і висилали їх третий, четвертий раз у поле. Жовніри, що йшли знову на фронт заосмотрувалися в опояски з написом: „Третий раз на фронт" або „Четвертий раз на фронт" і т. д. Колиж запримітили жовніра, котрий мав на шапці опаску з написом, що йде 78-ий раз на фронт, задержала його військова поліція

Що ж то за жарти? — спиталися його — 87-ий раз на фронт? Щож то має значити?

— Так, — відповів жовнір— я 87 раз іду на фронт.

— То неможливе!

— Алеж так! Нині знову виїзджу на фронт. Я шофер цісаря Карла.

Евген Маланюк.

З КНИГИ: ЕМІҐРАЦІЯ.

I.

Не сяйва шлях, не вистелена сонцем
Весела путь на спів весняних вод, —
Наш хмурий Бог не став нам оборонцем,
Він присудив: горбату путь скорбот.
Наш хмурий Бог нас вивів і покинув.
Без Мойсея нас післав в туман.
Ми вже клянемо навіть ту годину,
Коли приснився сон про Ханаан.
Вже раб кричить. Вже мріє раб минулим.
Вже йде назад — в єгипетську тюрму.
Нас меньшає. Идемо... Й порожнім гулом
Пустеля снить про самоту і тьму.

II.

Несу отут страшний свій іспит
І знаю, що життя мине.
І мати сидячи на призьбі
Вже не вичікує мене.
Давно Євгена поминає
За упокой старенький піп.
За весною весна минає
Під запашне зітхання лип.
Все далі висиха Синюха
Й линя її весела синь...
А вітер заголосить глухо
І пролітає в далечінь.
Сіріє стріха під дощами,
Вже й хата стала нетрівка,
І мати слухає ночами
Бронхітне чавкання Бровка.

III.

Ні! Ти простиш! Ти не скараєш зрада.
Дивись — ось руки в молитвах простяг,
Що тут, в якихось сонних Подебрадах
Сховавсь я від залізного життя.
Від полумя років загасли очі,
Від скреготу заліза — лезом біль...
Ще б уявить крізь мертвий морок ночі
Крівавий шлях Твоїх далеких піль!
Ще б вимріять Тобі красу незнану,
Щоб Ти пекла, щоб засліпляла Ти,
Щоб крізь простор, крізь вітер океану
Крилила душу маяком мети!
Так горимо, розірвані і злиті.
Свистять Твої простори там, ген-ген...
І вірю: Подебради лиш Таїті,
І я — Ґоґен, Ґоґен, а не Євген.

„ПРОСВІТА" В ЧИСЛАХ.

Філії й читальні.

Звідомлення львівської „Просвіти" з останнього півтора року за час від 1. квітня 1923 до 1924 грудня 1924 р.) не дає повного образу життя нашого великого товариства, — головна причина сього недокладність звітів філій на яких опирається „Звідомлення Головного Видїлу. На 81 філій „Просвіти", виказаних у звіті 4 не проявляє діяльности, 19 не прислало звідомлень, 11 було довший час закритих політичною владою, 4 свіжо-засновані, — а й решта здебільша дала звідомлення недокладні і фрагментаричні. Тому й Головний Виділ не міг дати вичерпуючої статистики праці, — так само наш огляд може бути тільки поверховний.

Освітна праця концентрується у філіях „Просвіти". До війни їх було 76, тепер звіт подає число 81. Провід філії є майже всюди в руках інтеліґенції. Головами філій є 28. священників, 28 адвокатів, 2 нотарів, 6 суддів, 1. емер адміністраційний урядник 4 професорів, 3 учителів, 1 лікар, 1 кооператор, 3 міщан промисловців. Як котрий стан веде освітну роботу не беремося харектиризувати, згадаємо тільки, що звідомлень не прислало 8 голов священиків, 6 адвокатів, 2 суддів, 2 народніх учителів. . . Економічну основу своєї діяльности, а саме доми і реальности виказало 11 філій, мабуть є їх більше. Філіяльні бібліотеки мають філії Белз, Бібрка Журавно, Камінка Струмілова (1.000 т.) Копичинці Станиславів (903 т.). Стрий (коло 2.000 т.) Товмач (1840 т.) Всі бібліотеки мають загальний характер і в части обслуговують повіт; філія Белз змагала до утворення фахової освітної бібліотеки. Мандрівні бібліотеки для читалень заложили філії Комарно і Стрий.

Освітна праця в повітах ведеться в ріжних формах. Деякі виділи самі тільки двигають на собі тягар організації і самі виділові переводять ілюстрації; инші філі творять помічні орґани у виді комісій, як організаційна відчитова театральна, жіноча й ин.: деинде знову округ філії ділиться на райони, віддані до організації місцевим людям. Тільки десять філій виказало свої канцелярії з платними урядниками Белз, Бережани (спільно з УПТ.) Богородчани (таксамо), Делятин, Журавно, Золочів, Камінка Стр. Копичинці, Рава Р. Сокаль.

Значне число філій уладило освітнія нради і віча: Белз, 2, Бережани 3, Бібрка 1, Борщів 1, Бучач 7, Городок 1, Долина 1, Жовква 2, Журавно 5, Золочів 2, Косів 1, Краковець 1, Львів п. 4, Самбір 1, Снятин 1, Сокаль 1, Станиславів 2, Тернопіль 3, Чортків 4, Яворів 1, Ярослав 1. Деякі філії уладили курси: філія Золочів 6-тижневий курс вищої освіти, на який вписалося 26 слухачів, покінчило 16; філія Львів м., курс прелеґентів і два курси нотного співо: Копичинці Господарський курс, Рогатин, Стрий, Теребовля кооперативні курси; Краків курс гуцульського різьбарства. — Всі філі переводять люстрації читалень але докладнійші цифри дали тільки Добромиль 4, Золочів 19, Козова 21, Копичинці 15, Надвірна 10, Самбір 32, Сокаль 35, Солотвина 6, Станиславів 30, Стрий 21, Тернопіль 32, Товмач 20 Турка 8.

На основі цих неповних даних важко є схарактеризувати рівень ріжних Філій. Звіт називає найкрасшими і зразковими Філії: Копиченці, Перемишль, Самбір, Снятин, Станиславів, добрими: Борщів, Жовкву, Сокаль, — инші очевидно належать до середніх; заснічені Бурштин і Сколе; неділяльні Гвоздець, Мости Вел., Скалат, Ясло. Що більшість філій все таки старається піднести свою діяльність, в тому у значній мірі є заслуга Гол. Виділу, який у всіх філіях перевів люстрацію, в деяких по два й три рази; сам голова „Просвіти" М. Галущинський обїхав, яких 50 місцевостий.

Коли порівнаємо стан з довоєнним, можемо сконстантувати більше число читалень мають філії Комарно і Львів м., 100 пр. довоєнних Делятин і Косів . 90 прц. Козова і Снятин; 80 прц. Богородчани, Заліщики, Копичинці, Щирець Турка; 70 прц. Белз, Бережани, Бібрка, Буськ, Камінка Струм, Товмач; 60 прц. Борщів, Львів-повіт, Новий Санч, Олесько, Перемишель, Рогатин, Сокаль, Стрий Теребовля, Товсте; 50 прц. Глиняни, Журавно, Любачів, Надвірна, Підгайці, Солотвина, Судова Вишня, Тернопіль, Чортків, Яворів; 40 прц. Болехів, Бучач, Долина, Дрогобич Жовква, Збараж, Зборів, Золочів, Коломия, Нове Село, Радехів, Самбір, Ходорів; 30 прц. Броди Бурштин, Городенка, Жидачів Кути, Тисьмениця; 20 прц. Войнилів Гвоздець, Городок, Рудки, Ст. Самбір, Скалат, Сколе, Чесанів, Ярослав; 10. прц. Сянік; не виказали зовсім Добромиль, Рава Р., Угнів.

Число читалень до війни було 2944, з того відновлено 1452, тобто 48 прц, з але політична влада розвязала 125 читалень так що фактично істнує 1327 читалень, себто 45 прц. довоєнних. Потішаючим фактом може бути це, що останньому часі внесено 396 прохань про нові читальні.

Власні доми має 348 читалень (26 прц.), крім цього будується 27 і приготовляється 59.

Читальняних бібліотек було 771, тобто 59 процент читалень.

Маємо відомости тільки про 342 виклади в читальнях. Докладнійші цифри є з округів філій: Бібрка 27, Болехів 15, Борщів 17, Добромиль 3, Козова 11, Косів 36, Львів м. 87, Львів, п. 33, Рогатин 39, Сокаль 66, Тлусте, 7. Ходорів 1 Чортків 11, Щирець 14, Яворів 32, Янів 1.,

Курси неграмотних уладжено у філіях: Бібрка 6, Борщів 5, Комарно 1, Львів м. 4, Новий Санч, Рогатин 4, Станиславів 2, Тлусте 1.

Хорів у читальнях було до війни 211, тепер виказано 219; концертів по читальнях було: 392.

Аматорських театральних гуртків було до війни 331, тепер число зросло на 492; театральних вистав було 2506.

Оцінку цифр, які тут подаємо відкладаємо на инше місце.

Іван Крипякевич.

Чи ви предложили важі рахунок заскарженому? — спитав адвокат клієнта.

— Так.

— А щож він на те?

— Він сказав, щоби я забирався до чорта.

— Щож ви потім зробили? —питався адвокат.

— Я пішов до вас.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належність за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 днів перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.